

Mary Hoffman (avtorica besedila),
Ros Asquith (ilustratorka) (2010)

VELIKA KNJIGA O DRUŽINAH

Radovljica: Didakta. 50 strani. ISBN 978-961-261-126-2

Danes se o družinah veliko govori. Še posebej o pravih in naravnih. In po drugi strani o raznovrstnih in spreminjajočih se. Zdi se, da vsak zase misli, da najbolje ve, kaj je družina. Zakaj torej knjiga o družinah za otroke, bi se čudil kdo, ki se mu zdi definicija družine samoumevna in nespremenljiva od vekomaj. Družina je vendar nekaj, kar pozna že vsak otrok.

Prav v polje bojov za definicijo družine jasno poseže *Velika knjiga o družinah*, saj pripoved začne *in medias res* – z negacijo ideološkega konstrukta »idealne družine«. Že v prvi povedi se slikanica namreč loti reprezentacije družine: »Nekoč so v knjigah družine prikazovali takole,« pravi avtorica in predlično hišico – avtorica ilustracij je Ros Asquith – so upodobljeni člani takšne družine: »očka, mamica, bratec, sestrica, pes, mačka«. In takoj nato: »V resnici so družine zelo raznolike.«

Vzpostavitev razlike med pravljničnim (čeprav nikoli zares izključno obstoječim, pa vendar normativnim) konceptom in resničnostjo je osvežujoča in v svoji jedrnatosti prav osvobajajoča. Pri knjigi je že od naslova naprej jasno, da govorimo o družinah in da slovnična množina tudi zares odslikava življenjske mnogoterosti.

Avtorici besedila in ilustracij ideje o raznovrstnosti družin ne zagovarjata samo površno, ampak tudi z zelo premišljeno strukturo knjige od naslova in prve strani do načrtnega in pretehtanega sintaktičnega ponavljanja – ves čas beremo, da so nekatere družine takšne, druge pa drugačne. Ta paralelizem (nekateri ... drugi ...) zelo učinkovito pokaže, da družine niso uniformirana institucija, ampak jih je po eni strani več vrst (knjiga nekaj najpogostejših tipov navede, a jih – primerno starosti ciljnega bralstva – ne poimenuje: klasična jedrna družina, enostarševska družina, družina, v kateri za otroke

skrbijo stari starši, družina istospolnih staršev, posvojiteljska in rejniška družina), po drugi strani pa se spreminja tudi vsaka družina posebej.

Podoben poudarek prinaša tudi slikanica *Sosedje in prijatelji* Lawrencea Schimla (ilustrirala Sara Rojo Pérez, Ljubljana: Škuc-Lambda, 2008), ki pa dodaja še reorganizirano družino (spet, seveda, ne da bi jo poimenovala) in nujen dostavek: »Tako veliko je različnih družin!«. *Sosedje in prijatelji* je izjemno nazorna knjiga o družini istospolnih staršev – v srečnem družinskem življenju z atijem in očkom živi deček Edu – ter o Edujevih vsakdanjih dogodivščinah s prijateljem Pacom in njegovim očimom, polnim predsodkov. Knjiga prinaša tudi kratek oris gejevskega in lezbičnega gibanja in slovarček pojmov, ki zadevajo diskriminacijo in predsodke.

Letos je v slovenskem prevodu izšla tudi v knjižnicah v ZDA večkrat prepovedana slikanica *In s Tango smo trije* Justina Richardsona in Petra Parnella (ilustriral Henry Cole, Ljubljana: Modrijan, 2010). Knjiga pripoveduje resnično zgodbo o pingvinjih samcih Royu in Silu, ki sta s pomočjo skrbnika v newyorškem živalskem vrtu izvalila in vzgojila pingvinko Tango. V primerjavi z relativno širino *Velike knjige o družinah* pa je zgodba o homoseksualnih pingvinih precej konzervativnejša, saj ves čas nakazuje, da obstaja vsem skupen ideal družinskega življenja, zato sta tudi Roy in Silo v svojem hrepenenju in poznejšem življenju s Tango »kot vsi drugi ... kot vse živali ... kot vse družine«.

Zelo pomembno je, da avtorici *Velike knjige o družinah* nikoli ne pozabita, kako sta svojo pripoved začeli – z dobrodošlo širino. Sličice, ki ilustrirajo posamezne plati družinskega življenja, so zato ves čas zelo vključujoče: ilustracija družine istospolnih staršev se tako ne pojavi samo takrat, ko je izrecno omenjena kot ena od oblik družinskega življenja, ampak tudi še v nadaljevanju, ne da bi bilo to posebej omenjeno. Prav tako lahko enakovredno opazujemo ilustracije drugih oblik družinskega življenja, medtem ko knjiga obravnava družinske člane in članice, dom, šolo, poklice, počitnice, hrano, oblačila, hišne ljubljence, praznovanja, konjičke, prevozna sredstva, čustva in izdelovanje družinskega drevesa.

Velika knjiga o družinah prinaša dejstva (nekateri so takšni, drugi drugačni) ter se očitno in hvalevredno izogiba vrednostnim pridevkom in

prikritim moralnim sodbam. To je ob vsakovrstni obteženosti diskurza o družinah še posebej pomembno. In ker knjiga ni pokroviteljska, tudi ne žali otrokove inteligentnosti, ampak raje spodbuja njegovo sodelovanje.

Zaradi zgoščenosti je zelo bogata in odprta za različne interpretacije, predvsem pa ponuja več kot dovolj iztočnic za pogovor z otrokom, v katerem lahko prebrano in videno osmislimo. Knjiga otroke tudi neposredno spodbuja k umeščanju njihove družine v koncepte in podobe, saj jih že na začetku in potem še ob koncu vpraša: »Kakšna je (danes) tvoja družina?« Mimogrede otroke zabava še s skrivalnico: v vsakem (dve strani obsegajočem) poglavju morajo poiskati, kje na sličicah se skriva maček, na koncu pa ugotovijo še njegovo ime.

Slikanica je duhovita in se zelo pazljivo izogiba stereotipom, še posebej družbenospolnim (npr. kdo je zaposlen, kdo je doma z otroki, kdo kuha, kako se kdo oblači ipd.), to pa večinoma doseže z ilustracijami. Skratka, gre za slikanico, v kateri vizualno gradivo ni samo okras ali ponazoritev besed, ampak je nosilec sporočil vsaj toliko kot besedilo. Rečeno drugače, če bi v *Veliki knjigi o družinah* brali le besede, sličic pa ne, bi zamudili več, kot se sprva zdi. Še več pa bi zamudili, če te slikanice sploh ne bi poznali.

Andrej Zavrl